

ISZÁNTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRF.
A Hivatalban átvéve.
Egy évre 16 k.
Negyedévre 4 " "
Italyban házhoz hordva.
Egy évre 20 kor.
Negyedévre 5 " "
Vidékre postán szállítva.
Egy évre 24 kor.
Negyedévre 6 " "
Egyes szám ára 6 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hófűző nap
Önnap után napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.
A szerkesztőség kéziratok vétel-
adására vagy megírására nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XXI. évfolyam 206. szám.

Nagyvárad. Szombat 1915 szeptember 11.

Rownó felé.

Takarodik az orosz az egész Galiciából.

Budapest, szeptember 10. (Hivatalos.)

Orosz hadszíntér.

**Rownótól nyugatra terjedő területen küzdő orosz had-
erőket a Stubiel szakaszon tul vetettük vissza.**

Zalosse elől előtörő csapataink az ellenséget Zbaraz irányában szorították vissza.

Tarnopolnál az osztrák—magyar és német zászlóaljok több orosz támadást vertek vissza. Szövetségeseink elfoglalták Bucnion falut.

A Szereth középső folyásától nyugatra újabb erősítések léptek harcba. A harc ott hevesen folyik. A Szereth torkolatától keletre és a besszarábiai határon csend uralkodik.

A Litvániában küzdő cs. és kir. csapatok a Jasiolda és Oria széles mocsárterületen teljesen áthaladtak és harcok között elérték a Rozanytól délkeletre elterülő vidéket.

Az olaszok sikertelensége Doberdónál.

Budapest, szeptember 10. (Hivatalos.)

Olasz hadszíntér.

Tegnap délután és este az olaszok a tremini hídfő ellen több heves támadást intéztek. Mint minden alkalommal, most is súlyos veszteségeik közt vetették vissza, amint akadályainkhoz értek.

A doberdói szakaszon csapataink az ellenség szokásos közeledési kísérleteit minden egyes esetben visszaverték. Az általános helyzet változatlan. Höfer.

Miért izent hadat Olaszország Törökországnak?

Budapest, szept. 10. (Saját tudósítónktól.) A Rotterdamsche Courant szerint Itália hadüzenete Törökország ellen azért volt szükséges, mert Rómában tartózkodott a török követ, akit el kellett távolítani, nehogy a központi hatalmakat értesítse a Rómában történekről.

A demoralizált orosz sereg.

Kopenhága, szeptember 10. Holten Nielsen alezredes, a „Politiken“ katonai munkatársa írja: Az orosz seregek az egész vonalon visszavonulóban vannak s legsúlyosabb a helyzete a centrumon, ahol vezetőségük minden igyekezetével azon van, hogy a rendelkezésére álló kettősvágányú vasutakon keleti és északkeleti irányban Minszk és Pinszk felé rendben vissza tudjon vonulni. Csupán a galiciai fronton és a Vladimir-Volinszkijtól délre álló orosz seregek azok, amelyek részben még ellentállást fejtenek ki, de ez sem tarthat sokáig, mint-hogy nem tehetik ki magukat a megsemmisítésnek egy, esetleg Kovel felől ellenük intézendő támadás esetén.

Hogy minő segédesszökökhöz lesz kénytelen az orosz hadvezetőség nyulni, hogy az utóbbi időkben oly gyakran megvert seregeket a végső katasztrófától megmentse, ez az a nagy kérdés, amelyre a világ a választ várja. Nagyon valószínűnek kell tartanunk, hogy az orosz haderő nem is fog előbb megállani, míg a Berezina—Dnyeper-vonalat el nem éri, bár e pillanatban, tekintve azt, hogy a Brest-vonaltól ezek a folyók mintegy 500 kilométernyire fekszenek, ez nem látszik kivihetőnek. A Times katonai munkatársa már augusztus 20 án, Kowno eleste után, ama nézetének adott kifejezést, hogy Miklós nagyherceg, minthogy Brest-Litowszket északról és délről fenyegetve látja, fel fogja adni a Brest-Litowsz-vonalat és mindenképp arra törekszik, hogy hadseregét biztonságba helyezze. Az első terv végrehajtása sikerült. Hogy sikerülni fog-e a másik feladat is, a jövő fogja megmutatni.

Letartóztatott angol ezredes.

Budapest, szeptember 10. (Saját tud.) Hágából jelentik: Bowden ezredes, Grey angol külügyi államtitkár bizalmi férfit, a hadügyminiszterium vezető emberét a hadikincstár kárára elkövetett visszaéléseért letartóztatták.

**Intézeti fehérneműek leánykák és fiuk részére
házilag készült paplanok, gyapjutarok, mat-
ráczok, harisnyák és kötények legjobban beszerezhető**

Czillér Imre
nagyáruházában
Szent László-tér.

London tüntet a békéért.

Budapest, szeptember 10. (Saját tud.) Londonból jelentik: Naponta megismétlődő zajos tüntetések vannak a városban. Legutóbb a menet a királyi palotához vonult. Kiabáltak: „Kössétek meg a békét!” — „Ne engedjétek London népét a Zeppelinektől összebombáztatni!”

A rendőrség és katonaság közbelépett. Fegyverrel kergették szét a tüntetőket. Nagyon sok a sebesültek száma. Valószínűtlen, hogy a király nyári lakásából rövidesen visszatérne Londonba.

Orosz leselkedés az angolra.

Budapest, szeptember 10. (Saját tudósítónktól.) Athénból jelentik: Megállapították, hogy a letartóztatott távirtdahivatalnokoknak feladatuk volt Anglia részéről a Dardanella-akcióról küldött sürgönyöket Pétervárra küldeni.

Boroevics az olasz harctéri helyzetéről.

Budapest, szept. 10. (Saját tud.) Boroevics Szvetozár gyalogsági tábornok, az Isonzó front védője fogadta a lapok haditudósítóit. Beszélgetés közben több között ezeket mondta:

— Nincsenek titkaim, mint ahogy azelőtt se voltak. Az urak mindent megnézhetnek a hadsereg körzetében, igyekezni fogok minden megkönnyítést megszerezni. A helyzetről csak ennyit mondhatok:

— A helyzet fényes. Fényesebbnek elképzelni se tudom.

A szerb hadsereg felkészült.

Athénból jelentik: A katonai szállítások átvételére Szalonikibe küldött szerb bizottság egyik tagja a szerb hadsereg ezidőszerinti helyzetéről úgy nyilatkozott, hogy a saját offenzívája és az osztrák-magyar offenzíva által erősen megfogyatkozott sereg a több hónapra terjedő szünet alatt minden részében kiegészülhetett és felfrissülhetett. Orosz és francia támogatással a kimerült hadianyagot pótolták. Főképpen nehéz ágyukhoz való löszert és puskákat hoztak be. Ezek a szállítmányok részben a Dunán, részben Szalonikin át jöttek. Angol legénységgel ellátott több nehéz ágyu került a szerb hadsereghez. A repülőgépek legénységét szerb szolgálatban álló francia és orosz pilóták alkotják.

Több francia és angol vezérkari tiszt a trónörökös hadiszállásához nyert beosztást, ahova orosz katonatisztek is beosztottak. Idegen legénység csak a tüzérségnél és a műszaki csapatoknál van. Új behívásokkal betöltötték időközben a keretekben beállott jelentékeny hézagokat is. Az egészségügyi szolgálatot is megjavították. A csapatok egészségi állapota nagyon megjavult, a járványokat már majdnem egészen elfojtották. A szerbek katonai helyzetéről egyebekben is bizakodóan nyilatkozó tiszt végül azt mondta, hogy a hadseregnek tudatában van az, hogy adandó alkalommal még a végsőig meg kell feszítenie erejét, de persze aligha vállalkozhatik más szerepre, mint a defenzívára.

Az 51-es torpedónaszád sérülése.

— Események a tengeren. —

Tegnap az 51-es számú torpedónaszádukat felderítő uton egy elenséges tengeralattjáró naszád torpedóval megtámadta és orrán megrongálta. A torpedónaszád állomáskikötőjébe visszaérkezett. — Flotta-parancsnokság (Minszterelnökség sajtóosztálya.)

Franciaország csapatta el az orosz fővezért.

Kopenhága, szeptember 10. A cár lépését, melylyel Miklós nagy herceget elbocsátotta, Franciaország kezdeményezésére vezetik vissza. Franciaországban állítólag kategorikusan kijelentették, hogy a nagyherceg hadviselési módja nem vált be, tehát ezen változtatni kell, ha Oroszország további pénzületi támogatást akar kapni Franciaországból.

A pápa és Olaszország.

Zürich, szept. 10. A Neue Züricher Zeitung beavatott helyről a következő információt kapja:

Bár az olasz kormány e pillanatban érdeke van abban, hogy a Szentszékek némileg jóviszonyban legyen, mégis folytonosan megnyilvánul annak a helyzetnek abnormalitása, melyben a Szentszék az antikatholikus Olaszországgal szemben van. A lap ezután eseteli az Osservatore fontos cikkeinek cenzurázását, mint katolikus és semleges orgánus tiltakozik ez ellen és így folytatja:

— A pápa szuverénitását az olasz garanciális törvény is kimondja és ezért legalább is nem illő, hogy az olasz cenzura a Szentszék lapját cenzurának veti alá, különösen pedig olyan cikkeket töröl, melyek a pápa jogaiért vagy fenségese eszméiért szállnak sikra. Nagyon kívánatos volna, hogy valamennyi ország katolikusai az olasz kormányt eme, a Szentszékre feletti sérelmes eljárása ellen állást foglaljanak. Ha Olaszország még egy vagy két esztendeig véreztetni akarja ifjúságát, mégsem szabad a pápai kormányt megtiltania, hogy saját lapjában a béke eszméjét propagálja. Ezek türethetetlen állapotok. Az olasz háború a római kérdést a maga egész jelentőségében és terjedelmében szőnyegre hozta.

Elsikkasztják a pápa leveleit.

Berlin, szeptember 10. A Kölnische Volkszeitung konstatálja, hogy a római Curia levelei, melyeket a poseni érsek kinevezése ügyében a müncheni nunciushoz intézett, valamint a borszlói püspökségnek szántak, melyeket Rómában postára adtak, müncheni címükre nem érkeztek meg.

A véreztatta Gallipolin.

Lugano, szeptember 10. A Morninpost háromhasábos tudósításban számol be a Dardanellákban folyó harcokról. Elmondja, hogy az ujjélandi gyalogság a ghurkák és még néhány más század négy napos kötséges esett harc után fölküzdötték magukat a Sari-öböl fölötti fensik szegélyére, de a nagy erővel támadó törökökkel szemben nem bírták megtartani az elért állást. A túlélők azonban látták és leírták az ígért földjét. Alattuk terült el a Dardanellák vize, látták a szorosokat a Kilid Bahri. Az utakon török automobílokat látták ide-oda száguldani. Késerves csalódás volt otthagyni az annyi hónapi küzdelem után végre elért fokot, de nem tehettek másként. Az egyik fejezetben a Lone Pine Hill (A magányos fény dombja) ellen intézett támadásról van szó.

A támadást tizenöt percig tartó heves bombázás előzte meg a tábori ágyukból és a hajók ütegeiből. De a törökök tulságosan jól vannak elsáncolva ahhoz, hogy ennek a tüzelésnek sok hatása lehetett volna, a gyalogságnak kellett vállalni a támadást. Ebben a csatában négy napon át szakadatlanul küzdöttek brit, ausztráliai, ujjélandi, ghurka, sejk és maori ezredek. Kilencszáz láb magasan a tenger fölött fekvő dombokon, szakadékokban, ahova az élelmiszert és munióit csak a térképen létező ösvényeken kellett odaszállítani, amíg a sebesülteket a Földközi-tenger majdnem tropikus augusztusi napja alatt kellett levinni. „A siker borzalmas áraráról” szól egy másik fejezet, amíg az utolsó „A rettenet helyét” írja le: Halomban hevernek a holttestek. A tudósító egy gyarmati katona, egy angol, egy maori és egy ghurka holttestét egymás mellett heverve látta, ebben a tragikus együttesben jelölve a legszörnyebb pontot, melyet a birodalmi hadak elértek a félszigeten.

A román háboru ápolónői.

Bukarest, szept. 10. A román Vörös-Kereszt felhívást bocsátott ki a román nemzetéhez, amelyben nemcsak önkéntes adományokért fordul a néphez, hanem főleg ápolókat és ápolónőket és orvosokat kér háború esetére.

CIPÓ

ujdonságaim megérkeztek!
Reichard Dozsó
 Rákóczi-ut. Orsolya zárda épület.

„TURUL”

cipőgyár részv. társ.

Temesvár.

A monarchia legnagyobb cipőgyára

Vezérszerepet töltenek be

A VILÁGHIRŰ

TURUL CIPŐK

130 saját fióktelep.
 900.000 pár évi gyártás
 1200 munkás és alkalmazott.

Fiókraktár
 Nagyvárad,
 Kossuth-utca

A villamosmű ügye a közgyűlés előtt.

Vizelvonás a város kárára.

Városi közgyűlés.

Nagyvárad város törvényhatóságának tegnap közgyűlését majdnem egészben a polgármesteri jelentéshez történt felszólalások foglalták le.

A polgármester jelentésében ugyanis röviden megemlékezik a villamosmű ügyéről. Bejelenti, hogy a közg. vizsgálat befejeztetett s rövid idő alatt meghozza határozatát.

E felett hosszú vita kerekedett s Adorján Emil részletes jelentést kívánt. Ezenkívül hibáztatta, hogy egy közszájon forgó vizelvonási ügyről nem tett jelentést a polgármester.

Ugy a polgárnagy, mint dr. Medvigy Gábor, Weiszlovics Gyula kifejtették, hogy a kérdés alapos vizsgálata alapján lehet csak részletes jelentést tenni, ami nem is fog elmaradni; de enélkül nem lehet senkit tönkre tenni. — Ugyancsak ilyen választ adott a polgármester a vizelvonás ügyére is. A vizsgálat megindult, addig nem lehet részletesen nyilatkozni a dologról.

A tanácskozás lefolyása a következő volt:

Hlatky Endre főispán elnöklete alatt a törvényhatóság tagjai közepes számmal voltak jelen.

A megnyitás után felolvasott polgármesteri jelentésnek a közigazgatásra vonatkozó adatait már közöltük.

Megemlékezik a jelentés a város deputációjának a hódoló küldöttségben való részvételéről s a bécsi fogadtatásról.

A villamosmű ügyére vonatkozóan a következőket jelentette a polgármester:

Küzdő Kálmán villamostelepi könyvelő panaszt tett Belányi Imre igazgató ellen. Panaszolja, hogy Belányi nem a gazdaságosság követelményének megfelelőleg kezeli a telepet és vádolja a város kárára elkövetett visszaélésekkel. A vád alapján a vizsgálatot megindítottam, mely már be is fejeztetett. A vizsgálati anyag kellő áttanulmányozása után lehető sűrűn határozni fogok s erről a tek. hatósági bizottságnak jelentést teszek. Egyben jelentem, hogy a telep zavartalan menetének biztosítása a város anyagi érdekeinek minden irányban leendő megóvása érdekében a szükséges intézkedéseket a tanácssal egyetértőleg megtettem. Többet az ügy jelen állásában nem mondhatok.

Villany és víz.

Dr. Adorján Emil a jelentésnek a villamosmű ügyére vonatkozó részét nem tartja elégnak és azt nem veszi tudomásul. A polgármesteri jelentésnek mindig hű tükrének kell lenni a város életében előforduló nevezetesebb eseményeknek. Három hét óta az ujságok tele vannak a villamosmű ügyével s a tanácsnak kötelessége volna, hogy a dologról részletes jelentésben hozza tudomására, hogy mi is történt tulajdonképen. Négy soros jelentés kevés, mert a város nagy értékű vagyonánál történt dolgokról van szó. Tapasztalatból tudja, hogy fontos kérdéseket

ilyen kurtán már máskor is elaltattak. Ebben az ügyben is oly tendenciát lát, mint négy évvel ezelőtt, mikor a villamosműnél előfordult dolgot szintén elaltatták. Részletes jelentést kellett volna most tenni az egész ügyről; hisz a polgármester jelentésénél a kir. ügyésznek a lapokban megjelent jelentése is többet mond. A polgármester rövid, semmitmondó jelentése nem alkalmas arra, hogy bizalommal legyenek azon kéz iránt, amelynél van a dolog. — A polgármester a villamos felügyelő-bizottságot sem hívta össze. A közgyűlés tagjainak belátására bizza, hogy megnyugszik-e ezzel. A minden komolyságot nélkülöző jelentést nem veszi tudomásul.

Egy másik kérdéssel is foglalkozni kíván. Miért hiányzik a jelentésből az, amit az egész város beszél? Ő annak idején, mikor egy jótékony akció révén megrágalmaztak előkelő személyeket, foglalkozott a dologgal s kérte megbélyegezni a rágalmakat. Egy nagy vállalathoz fűzött szóbeszéd a pletyka révén ne terjedjen. Azt beszélük, hogy feljelentést adtak be, miszerint Nagyvárad városát jogtalanul károsították meg vízdíjjal. Ez is elég fontos volna, hogy a jelentés foglalkozzék vele. Igaz-e a dolog, vagy sem? Be kellett volna jelenteni, hogy ezeknek a pletykáknak semmi alapjuk nincs, vagy pedig, hogy megtörtént a dolog. Agyonhallgatni ilyen ügyet nem lehet, hanem nyílt feleletet várt volna a törvényhatóság.

Dr. Medvigy Gábor konstatálja, hogy Adorján Emil konkrét indítványt nem tett. Azt nem osztja, hogy minden ügy belekerüljön a jelentésbe, mert egy dolog akkor tartozik a közgyűlés elé, ha nem szóbeszéd, hanem konkrét vizsgálat az alapja. A kir. ügyészre hivatkozni nem lehet, mert az sem lát még az ügyben tisztán, hanem csak azt mondja, hogy az ügyet vizsgálat tárgyává kell tenni. Ezért helyes a polgármester jelentése, hogy a vizsgálat után teljes felvilágosítást terjeszt elő. Nem merné feltenni a polgármesterről, hogy a visszaélést elhallgatná, mert akkor bűnpártoló lenne. Helyesli azt is, hogy a másik ügyről nem tesz említést a jelentés szóbeszéd után. Konkrét jogesetről van szó, vizelvonásról. Sok hasonló eset fordul elő. Lehet, hogy a mostani eset nagyobb, de ennek bevizsgálása szükséges. A jelentést elfogadja.

Rimler Károly polgármester a második kérdéshez szól előbb. Bűn volna, ha a városban szálló pletykák alapján foglalkoznának jelentésében egyes dolgokkal. Tény, hogy jogtalan vizelvonásért történt ismeretlen tettes ellen feljelentés. Sok hasonló eset van, de ezeket nem pertraktálják nyilvánosan. Mikor a feljelentés megtörtént, azonnal zárt tanács ülést tartottak. Ő a nyilvánosság embere, de azért tartott zárt tanács ülést, mert a tanács tapintatosan járt el, hogy esetleg senki meg ne harcoltassék ok nélkül. A tanács első dolga volt, hogy kardinális intézkedéssel a további vizelvonást megakadályozza. A szabályrendelet szerint kihágást látott a tanács s az ügyet kiadta bevizsgálás végett a rendőrségnek. A kir. ügyészség is megkereste a várost, de most éppen ott van az ügy a maga útján, ahova a kir. ügyészség is tett volna: a rendőrségnél. Mit jelentett volna ezen? Vizelvonásról van szó. Egy munkás csinálta a főgépez

utasítására, aki ma orosz fogoly. Arról beszélnek, hogy a várost százakkal károsították meg, holott a város főmérnöke 2—3000 koronára értékeli a város kárát.

A másik dologban is téved Adorján, mikor azt állítja, hogy most a villamostelep a levegőben lebeg. Ő nyomban megtette a szükséges intézkedéseket; a főmérnökre bízta a villamosmű felügyeletét, a pénzkezelést pedig beutalta a városi pénztárba. Ami a vizsgálatot illeti, Adorján úgy tesz, mint a hírlapírók, akik mindennap kérdik: hát nincs semmi új dolog, hát nincs még akasztás? Fontos, nagy dolgokról, emberek ekszisztenciájáról, becsületéről van szó s ezért a dolog lelkiismeretes és alapos vizsgálatot kíván. A közigazgatási vizsgálat be van fejezve, most neki, mint polgármesternek kell határozni. Esetleg óriási pernek teheti ki a várost. Pár hete történt a dolog, azóta a főjegyző mindég ezt a vizsgálatot végezte. Pár nap alatt megtörténik az intézkedés. Ha most jelentésében végig felsorolja a vizsgálat adatait, még Adorján Emil is azt mondta volna, hogy majd az eredményt jelentse. A villamosmű felügyelő-bizottsága már tartott ülést, a jövő hétre újból összehívta a bizottságot s ott közölni fogja határozatának tervezetét s a tagok nyilatkozhatnak. Pletykák után nem indulhat. Jól meggondolta a dolgot s többet nem jelenthet.

Dr. Adorján Emil látja, hogy felszólalása nem volt céltalan. Megállapítást nyert, hogy **egy gyár vizelvonást követett el** s az eljárás ezért megindult. Most már azt is tudják, hogy nem volt igaz a szóbeszéd a nagy összegű megkárosításról. — A villamosműnél nem az első baj ez, már máskor is volt. Majd rátér arra, hogy évekkel ezelőtt elkészítették a villamosmű új szabályrendeletét, de az még most is húzódik. Nincs oka felszólalását megbánni, mert most már a polgármester jelentést tesz a bizottság előtt. Ott lesz ő is és nem toldozást, hanem helyes rendszerváltozást vár. Egy emberre bizni egy ilyen nagy vállalat ellenőrzés nélkül nem lehet. Nem arról van szó, hogy a villamosműtől 1—2 ember elmenjen, hanem helyes kereskedelmi rendszerre van szükség. Ha a polgármester által kilátásba helyezett tervezet ilyen lesz, ő örül, ha nem, már előre bejelenti, hogy mindaddig erősen küzd, míg a villamosmű egészséges vállalat lesz.

Rimler Károly nem azt mondta, hogy pár nap alatt rendszerváltozást terjeszt elő, csak a felügyelő-bizottság meghallgatása alapján határoz Belányi ügyében. Különben nem az ellenőrzést tartja a fődolognak, hanem a becsületességet. Nagy ellenőrzés alatt álló intézeteknél is látott már visszaéléseket.

Dr. Adorján Emil magyarázza, hogy a villamosmű szabályrendelete hogy készült el s hogy maradt még mostanáig csak tervezetnek. Nem csak személyi intézkedéseket, de rendszerváltozást is kíván.

Weiszlovics Gyula elfogadja a jelentést. Positív adatok nélkül nem lehet valakit mindjárt tönkre tenni. Visszatetszést kelt, hogy olyan szenvedélyesen kezelik egyes lapok ezt a kérdést. Aki bűnös, büntessék, de míg bizonyíték nincs, nem lehet senki becsületét tönkre tenni.

Ezután a polgármester jelentését tudomásul vették.

**A város közlekedésének
számadása.**

A tanács beterjesztette a városi közlekedés első évi számadását; 3.215,478 K forgalom mellett 145,316 K nyeresége volt a városnak. A tanács egy bizottság kiküldését kéri, a számadások megvizsgálására.

Balogh Döme a polgárság részéről elhangzott sérelmeket sorol fel, különösen a liszt minősége és a kimérés pontossága ellen. Azt kívánja, hogy az ellenőrzésre kiküldendő bizottság állandó legyen.

Lukács Ödön a liszt minősége ellen felhozott panaszokra megjegyzi, hogy a kiírást és keverést kormányrendelet írta elő, de az élelmezési ügyosztály napról-napra igyekezett a liszt minőségét javítani. Az őrési forgalom mellett az elért haszon nem nagy, mert az esetleges veszteségek fedezésére tartalékról kellett gondoskodni. A bizottság állandó ellenőrzését nem ellenzi, sőt örül annak.

Weiszlovits Gyula helyesli, hogy ha a bizottság állandó segítségére lesz az ügyosztálynak. Hálás elismeréssel van a főjegyző és munkatársainak működése iránt. A 145,000 korona nem asszora, de előre látás, hogy a polgárokat az esetleges károsodástól megmentse. Hogy történtek hibák, ez nem rontja le az érdemet. A kiküldendő bizottságra különösen a piaci árak betartásánál lenne nagy szükség, mert a maximális árakat senki sem tartja be.

Rácz Jakab szintén hálás elismeréssel van a főjegyző és Rimanóczy Béla lelkiismeretes működésével szemben.

A számadásokat elfogadták a bizottságba dr Popper Ákos, Fényes Manó, Székely Sándor és Kelen Béla tagokat választották be.

A többi apróbb ügyek letárgyalása után a közgyűlés véget ért.

Győzelmek az egész fronton.

Nyugati hadszíntér.

Berlin, szeptember 9. A nagy főhadiszállás jelenti:

Soucheztól egy előretolt francia árkot betemettünk. Az árok védői néhány ember kivételével, akiket elfogtunk, szuronyharcban elestek. A Vogézekben közel állásaink előtt a Stratsmadenlen és a Hartmannsweilerkopfon lévő árkokat rohammal elfoglaltuk. 2 tisztet 109 főnyi legénységet elfogtunk, 6 gépfegyvert és 1 aknavetőt zsákmányoltunk.

A Stratsmadenlen véresen visszavertünk egy ellentámadást.

Keleti hadszíntér.

Hindenburg tábornagy hadserege.

A Friedrichstادتól délkeletre Vikomer mellett lefolyt ütközetekben osztagaink néhány száz oroszot elfogtak. Egyébként a helyzet a Keleti-tenger és a Nyemen melletti Merec közt lényegében változatlan.

Tidelnél és a Zelwinka szakaszon a harc még folyik.

A Pieskinél (a Zelwienka mellett) emelkedő magaslatokat elfoglaltuk. A nap folyamán 1400 oroszot elfogtunk és 7 gépfegyvert zsákmányoltunk.

Lipót bajor herceg tábornagy hadserege.

A hadsereget a felső Zelwienkánál és a Rozanytól keletre ellenséges állásokat támad. Olszenekát elfoglaltuk.

Maekensen tábornagy hadserege.

Üldöző oszlopaink közelednek a possovi pályaudvarhoz (a Kobrin Milovidi felé vezető uton).

A Piszek felé vezető vasútvonal mindkét oldalán elértük a Tulatice - Orzice vonalat.

Délkeleti hadszíntér.

Német csapatok az oroszokat kiverték a Bucniowból. (A Szereth mentén Tarnopoltól délre) Bucniowtól délnyugatra és Tarnopol mellett heves ellenséges támadásokat visszavertünk. (Miniszterelnökség sajtóosztálya)

A vármegye közpénzei.

Kilenc pénzintézet kapja az alapokat.

A vármegye közpénzeinek elhelyezése az utóbbi években rendszerint az egész Biharvármegye törvényhatóságát érdekelte és minden elhelyezés alkalmával általános vita tárgyát képezte, hogy mily intézetekben helyezték el a köztalékokat, melyért minden bizottsági tag a vagyonaival külön-külön felelős.

A pénzek elhelyezésének ügyével szerdán foglalkozott a vármegye harmadik szakosztálya, mely úgy döntött, hogy a jövő évre is ugyanott helyezi el a betéteket, ahol a múlt évben. Így kilenc pénzintézet nyer tekintélyes betétet a vármegyétől.

A kilenc pénzintézet a következők:

Nagyvárad: Takarékpénztár, Biharvármegyei Takarékpénztár, Egyesült Biharvármegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár, Leszámitoló és Jelzálogbank, Gazdasági és Iparbank, Nagyvárad: Hitelbank, Általános Takarékpénztár, Polgári Takarékpénztár, Nagyvárad: Agrárbank.

Biharvármegyének két pénzintézetnél bizonyos differenciái voltak. És pedig a Magyar Bank és a Belvárosi Népbank pénzintézeteknél a vármegye nem volt hajlandó újabb betéteket elhelyezni, sőt a náluk lévő pénzt is ki akarta venni. A két pénzintézet a moratóriumra való hivatkozással a visszafizetésre haladékat kért.

Dr Fássy Lajos megyei főügyész, mint a vármegye megbízottja, tárgyalásokat kezdett a két pénzintézettel és szerencsés megoldásra is jutott velük.

A Magyar Bank a betétet 5000 koronás negyedévi részletekben hajlandó kifizetni. — Az esedékes kamatokat azonnal kifizeti.

A Belvárosi Népbank havi részletekben akarja visszafizetni a vármegye pénzét, a kamatokat ellenben azonnal kifizeti.

Dr Fássy Lajos a tárgyalások eredményéről jelentést tett a vármegyének és egyben javasolta, hogy a:

Magyar Bank a tisztí nyugdíj alap utáni kamatokat 1914 január 1-től azonnal fizesse ki, a tőkét 1915 október 1 től 5000 koronás évnegyedés részletekben. A gyámpénztári tartalékalap kamatait pedig 1915 január 1-től fizesse be.

A Belvárosi Népbank 1914. évi július 1-től a kamatokat azonnal fizesse ki, a tőkét pedig havi részletekben.

Ha valamelyik pénzintézet a vállalt kötelezettségnek nem tenne eleget, úgy a vármegye a betétet egy összegben követelheti.

A főügyész javaslatát az első szakosztály elé fogja terjeszteni a vármegye. Így ma hoznak határozatot majd a végleges

pénzkezelés felett. Ma délelőtt a vármegye első szakosztálya fog ülésezni. Ez a bizottság, mint a vármegyei bizottságok legfontosabbja, politikai ügygyel is foglalkozik, azonban ezeknek legnagyobb része tudomásul fog vétetni, mivel legnagyobb részük már idejét multa.

Nagyvárad: olaszt fogtak a váradai bakák.

Egyik tartalékkórházunkban sebesülten fekszik a váradai háziőrző egyik zászlósa R. J., aki a következő történetet mondta el, amelynek még a mostani nagy világháborúban is nehezen találjuk párját.

— A mi ezredünk is az olasz határon küzd és diesekvés nélkül szólva, viselkedésünk igen megnyerte József főherceg ő fensége szeretett hadtestparancsnokunk tetszését. Engem néhány héttel ezelőtt patrulba rendelték ki. Az olasz határon a hírszerzők nem úgy működnek, mint más csatatereteken. A vad hegyek birodalmában ugyanis minden egyes patrul külön-külön végzi a munkáját, mert vannak olyan hegyi utak, amelyeken még egy ember is nehezen tud elférni. Amint szinte kövő meredve figyelem az ellenség állásait, egyszerre csak egy szikla mögül fölegyenesedik egy szál bersaglieri és a kalapján levő tollakat vigan lengette az alpesi szél. Én célzásra emeltem revolveremet, amire ő magasra tartotta a kezét a megadás jeléül. Amikor közelebb jött, boldogan siettem eléje és előre örültem, hogy milyen dieséretet fogok kapni az ezredesemtől, amiért egy eleven bersagliert viszek a táborba. Az olasz katona pedig, amikor megfogtam a karját, hogy hátravezessem, tökéletes magyarsággal szólalt meg:

— Jó estét zászlós ur!

— Én csodálkozva néztem rá; első pillanatban azt hittem, hogy hallucinálok, vagy pedig, hogy a sziklák között bujkál valaki és az játszik velem. A bersaglieri megismételte:

— Jó estét zászlós ur!

— Hát te ki vagy, hogy ilyen jól beszélsz magyarul? Talán tőlünk szöktél át és olasz uniformisban kémkedtél a taljánoknál?

Mosolyogva felelt az olasz:

— Nem vagyok én kém, hanem valódi bersaglieri vagyok, de azért váradai polgár vagyok én már tizenöt esztendeje.

— Beszélj testvér, — biztattam ekkor kíváncsian.

— Én L. J. vagyok és tizenöt esztendő óta dolgozom egyik váradai gyárban, mint munkafelügyelő. A magyar állampolgárságot csupa lustaságból nem szereztem meg eddig. A télen, amikor még hire sem volt az olasz háborús készülődésnek, hazautaztam Turinba a rokonaimat meglátogatni. Időközben megtudtam otthon, hogy komolyodik a helyzet és visszakartam menni Váradra, azonban az olasz hatóságok mindenféle nehézségeket támasztottak, mert én tizenhétéves koromban a bersaglieriknél szolgáltam. Addig huzták az ügyemet, míg kitört a háború és aztán engem is elvittek a régi ezredemmel. Három hét óta vagyok a fronton. Először ipari munkára akartak beosztani, de én a frontra kéredeztem, mert az volt az eredeti szándékom, hogy megadom magamat. A kémekek hírül hozták, hogy a tiszántúli ezredék közül hoztak nekem itt. Gondoltam, hogyha lehetséges, hát a városombeli ezrednek fogom magamat megadni. Patrulba kéredeztem mindaddig, míg csak föl nem fedeztem, hogy hol vannak a váradiai. Amikor a zászlós urat megpillantottam, nyaktörő utakon rohantam ide, nehogy elszalasszam a jó alkalmat. Tessék engem az ezredhez vezetni, én nem akarom többet a fajtámat látni.

Hőseink kitüntetése.

A hadsereg rendeleti közlönye ezredeink legénysége köréből nagyszámu kitüntetést hoz. Különösen szép számmal van benne képviselve a 37. és 101. gyalogezred, valamint a 4. honvéd gyalogezred. A bihari legények mindig és mindenütt megállják a helyüket, diadalmasok, bátrak, hősek, vitézek — magyarok egytől egyig.

A fenti gyalogezredekben a következők kaptak kitüntetést:

A 37. gyalogezredben:

I. oszt. vitézségi érmet kaptak: Telegdi Károly, Tyóha György szakaszvezetők, Szondi Ferenc tizedes, Adamek Károly, Breuer Sándor címzetes tizedesek, Fányos Imre őrvezető, Baji János szakaszvezető, Pálfi Lajos tartalékos zászlós, Kalmár Gyula és Kozma György tartalékos hadapródok, Haró István szakaszvezető, Flonta János címz. szakaszvezető.

II. oszt. vitézségi érmet: Kulcsár László, Márnyó József címz. őrmesterek, Rákosi György, Szakszon György, Szávó Mihály szakaszvezetők, Gabrián Balázs tizedes, Goldis Sándor, Szilágyi Sándor őrvezetők, Ellenés János, Kirilg János, Risnyák István, Béres György gyalogosok, Zinner Károly tartalékos hadnagy, Lukács Miklós egészségügyi aliszt, Kaumli Lajos szakaszvezető, Nemes József tizedes, Balázs József, Geszti Béla, Löwinger György, Tomucza Illés gyalogosok.

Bronz vitézségi érmet: Gereuday Mihály zászlóalj kürtös őrmester, Csató Sándor, Csuhánda Péter, R. Nagy András, Szabó Antal őrvezetők, Belezsán Balázs, Betye Gábor, Budure Miklós, Csöreg Dezső, Dézsi Károly, Dumuce Gusztáv, Fábrián János, Herczegh János, Jász Pál, Kasza Bálint, Kolossy István, Manye Tódor, Molnár László, Nyelucz János, Pável Tódor, Pest Ferenc, Pókay János, Popa Tódor, Sárvári László gyalogosok. Fülöp József tisztiszolga, Madarász Jakab címz. szakaszvezető, Márki Zsigmond tizedes, Balogh Béla, Balázs Flóra, Katona János, Czintye Péter, Boditár Imre, Briszkán Sebestyén, Plombák János, Tulfán László gyalogosok.

A 4-ik honvédgyalogezredben:

II. oszt. vitézségi érmet kaptak: Barsó Lázár és Komádi István őrmesterek, Cservenák János, Németh Lajos, Pázmány Lajos szakaszvezetők, Andrikó István, Márton Sándor, Mészáros Pál, Török Lajos tizedesek, Bász Mihály, Bakóczy Sándor, Benkő Ferenc, Krajcsovicz Pál, Simon József, Szakál András honvédek.

A 2. honvédhuszár ezredben:

I. oszt. vitézségi érmet: Horváth László önkéntes szakaszvezető, Balkó Pál szakaszvezető, Mayerhofer Sándor járőrvezető, Papp József huszár.

II. oszt. vitézségi érmet: Makócsi Imre, Gruics Dusan, Német György, Tamás János, Szél Márton tizedesek, Gyarmati Márton, Dudás János, Papp Mihály Csabai Mihály, Kollus Gábor, Miervolt István, Molnár György huszárok.

A 101. gyalogezredben:

I. oszt. vitézségi érmet: Ritter Imre szakaszvezető, Ripis Gy. címzetes szakaszvezető, Kiss Gábor tizedes, Balogh Pál gyalogos.

Bronz vitézségi érmet: Uarin Pál szakaszvezető, Schön Márton egészségügyi aliszt, Vaezi Zoltán őrvezető, Bosnyák Gy., Csáki István, Erdei Miklós, Kovács Károly István, Varga Imre, Zsibrita Pál gyalogosok, Galó Mihály tisztiszolga.

HÍREK

* **Károly István és Lipót Szalvátor hercegek kitüntetése.** Öfélése Károly István főherceg tengernagynak és Lipót Szalvátor főherceg tábornagynak a Vörös-Kereszt körüli érdemek érdemcsillagát adományozta.

* **Katonai kitüntetés.** A király a 101-esek vitéz századosának, *Barisch Arnold* az ellenséggel szemben vitéz és eredményes magatartásának elismerésül a Vaskorona-rend III. osztályát adományozta a hadiékítménnyel.

* **Dankl lovassági tábornok kitüntetése.** A király *Dankl Viktor* lovassági tábornok, tiroli honvédelmi parancsnoknak a katonai érdemkereszt I. osztályát adományozta.

* **Az Urinők Mária Kongregációja** holnap, vasárnap, Mária nevenapján reggel 8 órakor a Szent László templomban tartja közös szent áldozását.

* **Vaszary Kólos temetése.** — Keszthelyen tegnap d. e. temették el Magyarország egykori hercegprímását: Vaszary Kólos bibornokot. A király képviselőjében megjelent Pálffy Miklós herceg, udvarnag reggel hét órakor érkezett meg Jankovich Béla közoktatásügyi miniszterrel. A temetés előtt a temetési szertartást vezető báró *Hornig Károly* bibornok, veszprémi püspök, a temetésre érkezett *Prohászka Ottokár* székesfehérvári, gróf *Széchenyi Miklós* nagyváradai *Majláth Gusztáv* erdélyi, *Glattfelder Gyula* csanádi, gróf *Mikes János* szombathelyi és *Fetszer Antal* győri püspököket fogadta. Kilenc óra előtt megkondultak a keszthelyi plébánia templom összes harangjai. A templomban összegyűlt egyházi méltóságok a templom ajtajához járultak, ahol a bibornoki díszben érkező és a temetést végző *Hornig kardinálist* fogadták, kilenc órakor megérkezett a király képviselője: *Pálffy Miklós* herceg, aki a szentély evangéliumi oldalán felállított trónszéken foglalt helyet. A rekviem elmondása után *Hornig* bibornok fekete palástot öltött magára és leborult a templom hajójában felállított és a koszorúk tengerétől elborított ravatal elé ment. Ugyanakkor a koporsó négy sarkán gróf *Széchenyi*, *Prohászka*, *Glattfelder* és gróf *Mikes* püspökök elfoglalták helyeiket egyházi oratóriában. Az ünnepi *Liberia* elhangzása után az öt főpap megadta az elhunytak az egyház által előírt abszolúciót. Ezután megindult a temetési menet, melyhez fogható még nem látott a keszthelyi közönség. A városi képviselők, a szerzetes és világi papság karinges zárt sorából alakult ki a menet vezetőrése. A halottaskösi előtt az egyházi dignitáriusok, az asszisztensek és a temetést végző gróf *Széchenyi Miklós* nagyváradai megyéspüspök haladt. A pompás, négyfogatu, üveges gyászkoest teljesen elborították a koszorúk. A kósi mögött közvetlenül a király képviselője lépkedett. A végeláthatatlan menet a templomból a város déli részén levő *Szent Miklós* temetőbe vonult. A temetőben a *Vaszary-kápolna* előtt leemelték a koporsót a gyászkoesiról, a temetést végző *Széchenyi püspök* pedig elvégezte az utolsó

szertartást. Ennek megtörténte után az elhalt hercegprímás által létesített sirkápolnának szarkofágjába helyezték az érekeporsót, ráhelyezték az elhunyt kardinális biboros kalapját és a kripiát lezárták. A temetés után a közönség a legpéldásabb rendben szétoszlott.

* **A kir. kath. jogakadémia új tanéve.** A beiratkozások a kir. kath. jogakadémián a már közölt hirdetmény szerint bezárólag szeptember hó 15 ig tartanak. Ezen a határidőn túl már csak külön dőkáni engedéllyel lehet beiratkozni. A tanévet megnyitó szokásos „*Veni Sancte*” 15-én d. e. 10 órakor lesz a premontrei rend templomában, mely után f. hó 16-án az előadások megkezdődnek.

* **Katonai előléptetések.** A király *Péchyfalui Péchy Gábor* és *Sárdi Tibor* 7-ik huszárezredbeli, *Kis-Demeteri Gaudernak József* 7-ik huszárezredbeli főhadnagykot századosokká, *Simándi Kálmán* Osztár 1. huszárezredbeli és *Füspök József* 7-ik huszárezredbeli hadnagykot főhadnagykokká nevezte ki. Ugyazintén főhadnagy lett a tartalékban dr. *Somosi Somossy László* 7-ik huszárezredbeli tartalékos hadnagy, hadnagy lett a tartalékban *Dietl Frigyes*, *Jony Gábor*, *Waldner Aladár* és *Reisz Lajos* 1. huszárezredbeli, *Povischil Rezső* 7. huszárezredbeli tartalékos zászlós. Századosá lett előléptetve *Roknic György* 19. tábori tüzérezredbeli főhadnagy.

* **Meg kell kezdeni a fakitermelést.** A földmivelésügyi miniszter ama rendeletivel, melyben felhívta a törvényhatóságok figyelmét az erdők fakitermelésre, legutóbb foglalkozott a gazdasági bizottság. A bizottság a rendelet alapján az összes fakitermelő vállalatokat felhívta, hogy az erdők irtását minél előbb kezdjék meg és gondoskodjanak róla, hogy a közönség megfelelő fakészlettel legyen ellátva. A rendelet értelmében a kitermés alatt álló erdők közelében a közönség fogyasztási igényeit a vékony gallyfa felhasználására kell szorítani. A hasábfát szállításra kell megtartani. A kitermelést még a tél beállta előtt be kell fejezni.

* **Hősi halál.** Vass András vitéz huszárorrmester a galíciai harctéren szerzett betegségeben július hó 22-én a zsoltaicei kórházban 32 éves korában elhunyt. Az elhunyt felesége, gyermeke és rokonsága gyászolja.

* **November 1-ig maradhatnak a pálinkafőzőüstök.** A miniszterium rendelkezése folytán a pálinkafőzőüstök a pénzügyigazgatóságnak szolgáltatandók be, még pedig rövid időn belül. Ez az intézkedés igen érzékenyen érintette az üst tulajdonosokat, s egész sereg kisembernek főjövedelmi forrását képezte. Annál nagyobb csapás ezekre ez a rendelet, mert éppen most van a pálinkafőzés ideje. Az egész vármegye területéről megnyilvánult kérésnek engedve, most a földmivelésügyi miniszter táviratilag értesítette az alispánt, hogy az üstöket, ott ahol még nem szolgáltatatták be, november 1-ig meghagyja.

* **Jadlowker Nagyváradon.** *Jadlowker porosz kir. kamaráénekes*, ki a budapesti Népoperában fényes sikerrel vendégszerepelt, a jövő hónapban országos hangversenykörútra indul. Első állomása Nagyvárad lesz, ahol a jövő hó elején a Vörös-Kereszt Egyesület javára rendezendő hangversenyben fog fellépni, *Hajduné*, a M. Kir. Operaház primadonnája és *Lichtenberg* operaházi karmester közreműködésével. — A budapesti közönség dédelgetett művésze bi-

zonyára elnyeri Nagyvárad műértő közönsége elismerését is.

*** Három korona 40 fillér Szegeden a marhahus.** Szegedről jelentik: Általában Szegeden nem járt sikerrel az élelmiszer drágítás ellen megindított mozgalom, de a hatósági husmérés határozottan sikerült vállalkozás. A hatóság már félve árusít birkahúst kilónként 2 korona 60 fillérjével, amit a közönség már úgy megszokott, hogy naponként 30 darab birkahus fogy el. Hétfő óta marhahúst is árusít a város, még pedig kilónként 3 korona 40 fillérért. A megejtett próbavágások szerint ebből még csekély haszna is marad a városnak. A mészárosok 80 fillérrel drágábban mérik a marhahúst, de bizonyos, hogy most lejjebb szállanak az árak. A városnak van mintegy 100 marhája és egy ideig Szegeden biztosítva van az olcsó marhahús. Nagyváradon persze ilyesmire szó sem lehet.

*** Halálos vízmerés.** Micskéről jelentik tudósítónk, hogy ott borzalmas módon lelte halálát egy szerencsétlen 17 éves leány. Simon Lidia szerdán reggel a Fejős-tanyára ment ki a falubeli lányokkal, hogy a cséplésnél segítsek. Munkaközben a leány megszomjászott s egy korsó vizért ment a közeli gémes kútra. Már fel is huzta a vedret, mikor a kút ostora végére erősített súly leszakadt s a leány halántékára zuhant. A szerencsétlen teremtés vértől borítva eszméletlenül esett össze a kút mellett. A cséplésnél dolgozó munkások csakhamar észrevették a történetet s a leányt szekérre téve Margitára akarták vinni az orvoshoz. Utközben a területi határon a leány súlyos sérülés következtében meghalt.

*** Pályázat katonai szállításra.** Van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a nagyvárad helyi rendőrség közérkezési kezelősége a nagyvárad egész helyi rendőrség részére az 1915. évi november hó 1-től 1916. évi október 31-ig terjedő időben szükséges: burgonya, káposzta, bab, borsó, lencse szállításának biztosítására pályázatot hirdet. Pályázati határidő 1915 szeptember hó 15. déli 12 óra. Megjegyezzük, hogy a közérkezési kezelőség előtt nem ismert pályázók szállítóképességüket az illetékes kereskedelmi és iparkamara bizonyítványával igazolni tartoznak. A pályázat részletes feltételei a közérkezési kezelőség irodájában (Vár felszint 46. sz. szoba) megtudhatók. Nagyvárad, 1915 szeptember hó 8-án. A nagyvárad Kereskedelmi és Iparkamara: Dr. Moskovits József sk., elnök. Dr. Sarkadi Lajos sk., titkár.

*** A bősörményi juhász átvette a kétezer koronát.** Megirtuk tegnap, hogy Popp Illés hajásár, akit a nagyvárad rendőrség elcsípett, nem a Reisner Salamon 12,000 koronájának a tolvaja, hanem egy hajduvármegyei juhászember 2000 koronáját lopta el, amikor ez a debreceni vásár után a korezmában verekedett. A juhász Oláh István a pénze elvesztése miatt nem is tett feljelentést, egyedül a nagyvárad rendőrség leleményességének és ügyességének köszönhető, hogy nyomára jött Popp Illés stiklijének. — A hajdubősörményi juhász, aki a nagyvárad rendőrségtől távirati értesítést kapott, a tegnapi nap folyamán megérkezett Nagyváradra, a rendőrségre ahol Ehrlich fogalmazó hallgatta ki. A kihallgatás folyamán nyilvánvalóvá vált, hogy a lopott pénz tényleg az Oláh Istváné volt,

aki aztán a pénzt elégedetten vette birtokába, miközben olyasformát motyogott magában, hogy sosem hitte volna, hogy a pénzt valaha viszontlássza.

*** A NAC Debrecenben.** A Debreceni VSC holnap, vasárnap, Debrecenben jótékony célú footballmérkőzést rendez, amelyre ellenfelül a NAC csapatát kérte fel. A jótékony célra való tekintettel a NAC a meghívást elfogadta s így vasárnapra első csapatát Debrecenbe átküldi. A csapat a Klub tagok sorából kísérelket szívesen lát s ezek, amennyiben ma szombat délután 5 óráig Pásztor Bertalan ügyvezető alelnökénél (Rendőrség) jelentkeznek, oda és vissza félúru vasúti jeggyel utazhatnak.

*** Oláh Rudi a Royalban.** Ma és a következő napokon a Royal-kávéház terraszán Oláh Rudi hírneves zenekara hangversenyez.

*** Zeuzsi kisasszony a Rákóczy-uton 7. sz. alatt Aszódival szembe.** Simor Gyula hangszerkészítőnél, Mikor az est megszólalni kezd, Nem én lettem hűtlen hozzád, Te szőke gyermek. Háborus lemez újdonások. Hangszerek hegedők, gramafonok eladása és javítása olcsóárban. Hár különlegességek.

x Szeplő-májfolt ellen megbesülhetetlen az YPO krém és szappan, mely letünteti a ráncokat, miltessereket, bőrvörösséget és pattanásokat, ára: 1 korona. Kapható, Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B. Rimanóczy palota Telefon: 13-02.

*** Hogyha megálinak a vonatok.** Az utasoknál főleg katonaságnál föltétlenül jó szolgálatot teszen konyak, rum, tea, kávé, kakao tabletták, huskonzervek, painok, kondenzált tej és tejpör, csokoládé, szardínia, pisztráng, málnaszörp, citromszörp, valódi Domány-féle borok, kész kávé mely bármely háztartásban élvezhető 1 kgr. 3 Kor. 60 fill. Kicsinyben süveges, koka és kristálycukor. Külön halkonzerv üzletem a napokban megnyílik, kapható u. m. Söshering, ossz, fillé, bismark, rollmopsz, ruszli stb. stb. Telire tea vásár megkezdődött. Kapható valódi lengyel gomba élvezet tőle a leves. Maggi leves kocka 10 drb. 45 fillér. 1 üveg Diana sósborszesz 56 fillér. Vigyázat! Ezen ajánlat Nagyváradon kizárólag Aszód Mihály Kossuth utca Sas palota és Rákóczi-ut. Intézeteknek, katonáknak, kórházaknak, gazdaságnak, külön ajánlat. Telefon sz. 635.

x Poloskairtó NOXIN biztos szer. Ára 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B.

*** Dusafaiva község határában 300 kis hold legelő bérbé adó.** Ertekezni lehet a Polgári Takarékpénztárnál Nagyváradon.

*** Kolera ellen.** Fertőtelenítő anyagok ugymint Creolin, Carbolsav, Carbol por Lysoform Kali szappan stb. Legolcsóbban beszerezhető Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut.

x Kiadó lakások. Kossuth-utca 6. sz. alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házban két kétszobás lakás kiadó. Ertekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x Mindennemű molyirtó szerek és fertőtelenítő cikkek legolcsóbban beszerezhetők, Farkas István „Apolló” drogeriájában. Rákóczi-ut 7/B.

*** Ingatlan eladás.** Nagytelek-utca 3. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutásos áron azonnal eladó. Részletes föltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban Hungaria cipőgyár r.t.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Szombaton: Lili. (C. bérlet.)
Vasárnap délután: Leányvásár.
Vasárnap este: Zeuzsi kisasszony.

Fodor Ella második fellépte. Fodor Ella, a színtársulat künönd drámai színésznője ma este másodszer lép fel ebben az idényben Bernstein világhírű Baecaratjában, amely a szezonban most először kerül színre bérletben és így alkalma lesz szombaton a színház bérletinek is gyönyörködni a nagystilű dráma pompás előadásában.

A színházi bérlet. A Szigligeti-színház szerdán kezdte meg az idénybérletet, minthogy azonban több régi bérlet a kifutott határidőig nem újította meg bérletét, bérelni: páholyt, zsöllét és körszéket még mindig lehet a színház titkári irodájában, a hivatalos órák alatt.

TANÜGY

Beiratkozás

a kereskedő tanonciskolába

A beiratások szeptember 10-től 15-ig fognak megtörténni, még pedig délelőtt 11-től 1-ig.

Az előkészítő osztályba azok az inasok vétetnek fel, kik az elemi iskola IV. osztályát sikerrel elvégezték.

A tanonciskola I. osztályába azok léphetnek, kik a közép, vagy polgári iskola II. osztályáról mutatnak föl bizonyítványt minden tárgyból legalább elégséges eredménnyel.

A II. és III. osztályba való fölvételre az előző tanonciskolai osztály sikeres elvégzése jogosít.

Első beiratáskor a tanoncszerződést is be kell mutatni.

A beiratáskor fizetendő 20 korona tandíj fejében, az előkészítő és első osztályba járó tanulók után tankönyv használatáért és tanszerekért 2—2 korona, a második és harmadik osztályba járók után 3—3 korona, 30 fillér az ellenőrző könyvcskéért, 60 fillér könyvtárdíj fejében.

A tanév megnyitása szeptember hó 15-én délután 2 órakor lesz Aki tehát tanoncot a jelzett határidőig beiratni elmulasztja, az elsőfoku iparhatóságnál be fog jelenteni a további szigorú eljárás végett.

E helyen figyelmeztetem a tanoncotartó főnököket az 1884-iki ipartörvény 17. törvényekkének 83. § árá, amely határozottan kimondja, hogy a tanone, míg a tanítás ideje tart, köteles iskolába járni. Ennélfogva az iskolai év folyamán bármikor felfogadott tanoncot okvetlenül be kell iratni, különben az elsőfoku iparhatóság a mulasztók ellen az igazgatóság bejelentése alapján a törvényes lépéseket szigorúan meg fogja tenni.

Arra is fölhívom még a főnökök figyelmét, hogy a tanoncaik ellenőrző könyvcskéit a tanítás minden napján, a megfelelő rovatban, ellenőrzés végett irják alá, mert tanoncaik igazolatlan óramulasztásáért az az esetben is felelősek, ha iskolába eltávoztak ugyan az üzletből, az előadás azonban nem voltak jelen. A tanulónak az előadás való megjelenését napi bélyegzővel tünteti föl az igazgatóság.

Egyéb tudnivaló a beírás alkalmával fog a tanoncokkal közöltetni.

Nagyváradon, 1915 szept. 8.

Dr. Kovács S. János,
igazgató.

Legújabb táviratok.

Baltisch-Port bombázása.

Budapest, szeptember 10. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelenti a Wolff ügynökség: 10 ikére virradóra léghajóink a Baltisch-Port orosz flottatámaszpontokra és vasuttelepekre eredménnyel bombákat vetettek és sértetlenül visszatértek.

Az angolok zavarognak a németek ellen.

Budapest szept. 10. (Saját tud.) Londonból jelentik: A németek keleti sikerei izgalmat keltettek. A németek elleni zavarások kiujulnak. Számos németet letartóztattak.

Megegyezés Amerika és Németország között.

Berlin, szeptember 10. (Saját tud.) A Wolf-ügynökség jelenti: Amerika és Németország között a megegyezés jegyzékbe lett foglalva. A német jegyzék sajnálja az Arabie elsüllyesztését, de a jelek szerint ez a német buvárhajót elakarta sülyeszteni. Hajlandók az ügyet a hágai döntőbíró elé vinni.

Összetűzések a görög határon

Budapest, szeptember 10. (Saját tudósítónktól.) A Deovlin melletti határcsapat parancsnoka figyelmeztetést küldött a görög helyőrség parancsnokának a határátlépés miatt. A görögök a kiküldöttekre rátüzeltek. A lövöldözés délelőtt tiztől este hétig tartott. Mindkét részről számos sebesülés történt.

IRODALOM

A Társaság. A Nemzeti Áldozatkész-ség Szobráról közöl érdekes címképet A Társaság legújabb száma, mely ezen a héten is folytatja Lázár István érdekes regényét. Novellát Sas Ede és Körmeny Viktor irtak az új számba, Dobay István pedig Magyarország és Törökország közös érdekeiről közöl személyes tapasztalatai alapján érdekes cikket. Több kisebb cikk mellett még Kiss Menyhért és Bracsai Fehér Géza szép versei egészítik ki az új szám tartalmát. A Társaság előfizetési ára egész évre 18 korona, fél évre 10 korona, negyedévre 5 korona. — Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal Budapest, Ritz szálló.

Igazságszolgáltatás.

§ Visszaélés a hadisegéllyel. Butyin Péter ügyét tárgyalta tegnap a kir. törvényszék ítélő tanácsa Ember Géza elnöklelte alatt a gyorsított eljárás szerint. Butyin a hadisegélyezés körül követett el visszaéléseket, tudniillik mint Nagybaród község bírása pénzt fogadott el az emberektől azon cím alatt, hogy megszerzi nekik a hadisegélyt, holott ez törvényesen is megillette őket. Így Galai Annától 20 koronát, Buzdáska Máriától 10 koronát kért és fogadott el, míg Csepelle Gábornéval a hadisegély felét ígértette meg, amiért kieszkö-zölte nekik a hadisegélyt. A kir. törvényszék a tanukihallgatások összegezése után bűnösnek mondotta ki és 6 hónapi fegyházra ítélte el, valamint a költségek megtérítésére kötelezte. Ugy a kir. ügyész, mint a védő feleltek az ítélet ellen.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KAROLY.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.
20305—915 szám.

Hirdetmény:

a 100 kilogramnyi vagy ennél nagyobb salétrom készleteknek hadi célokra való igénybe vételéről, illetve beszolgáltatásáról.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala a 12246—eln. 20 b. 1915 sz. honvédelmi ministeri rendelet alapján a következőkre hívja fel a Nagyvárad város területén található salétromtulajdonosok illetve birtokosok figyelmét.

1. A honvédelmi minister ur fenti sz. rendeletével igénybevetteknek jelenti ki az 1915. évi szeptember hó 1-én a magyar szent korona országában meglévő 100 kilogramnyi vagy ennél nagyobb salétromkészleteket.

Az igénybevétel nem terjed ki az állam birtokában levő készletekre, valamint azon készletekre sem, melyek a katonai igazgatás megbízásának teljesítésére feltétlenül szükségesek.

2. A fenti salétrom készletek birtokosai kötelesek ezen készleteket f. évi szeptember hó 15-éig a következő helyekre elszállítani:

A Chile azaz natron és ammon salétrom készleteket a cs. és kir. löpörgyárnak „Blumau“ ba (Felixdorf mellett) a norga vagyis mészsalétrom készleteket a cs. és kir. tüzérségi anyagszertárnak Wollersdorfba, a káli salétrom készleteket a cs. és kir. tüzérségi anyagszertárnak Grazba, a déli vasut Kalsdorf állomására kell feladni.

3. Az anyagokat megfelelően csomagolva a csomag számának és súlyának a felvevő hivatal által való megállapításával teherárúként bérmentetlenül feladni, azonban a szállítási költségeket a katonai igazgatás megtéríti.

Az anyagokról egy jegyzéket is kell készíteni, melyen tüntetessék fel az anyag neve, sulya, a feladó neve, a feladás helye, ezen jegyzéket a feladónak alá kell írni és a katonai igazgatásnak megküldeni.

Ha valakinek oly készlete van, amelynek faja előtte ismeretlenek, köteles ezen körülményt a polgármesternek bejelenteni, ki egy szakértővel megállapítja majd az anyag nemét.

Az átvett salétrom készletekért a következő térítési díj jár:

100 kg. chile salétromért	33 korona.
„ kg. mész salétromért	28 „
„ kg. káli salétromért	64 „
„ kg. ammon salétromért	91 „

4. A készleteket a kereskedelmi minister ur fel is mentheti a beküldés alól, azonban a felmentést kérvényezni kell, amennyiben a kérvény a beszolgáltatási határidőig el nem intéztetik, az illető köteles készletét beküldeni.

Aki jelen rendeletben foglaltakat be nem tartja, 2 hónapig terjedhető elzárással, 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel sújtatik. Nagyvárad, 1915. szept. 10.

Dr. Dajka Endre,
rendőrfőkapitány h.

Nagyvárad város tanácsa katonai ügyosztálya
25946—1915 szám.

Hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi minister urnak 12506—1915 Eln. számú távirata alapján közlöm, hogy a cséplő gépészek és fűtők szabadsága folyó szeptember hó 30-ig és a motorkezelő gépészek szabadsága pedig folyó év november hó 30-ig meghosszabbított. Nagyvárad, 1915. szeptember 7.

Eleméry Ferencz
katonai ügyi tanácsnok.

Hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi Minister ur 9000—915. eln. számú körrendelete folytán ezennel közhírré teszem, hogy a Nagyváradon tartózkodó nagyváradai és idegen illetőségű: 1865 évtől 1872. évig bezárólag terjedő időközben született népfelkelésre kötelezettek bemutatató szemléje Nagyváradon a Lázár Vilmos-utca 3. sz. a. sorozó helyiségben (volt esendőriskola) 1915. évi szeptember hó 27-ig napjától október hó 6-ik napjáig terjedő időközben fog megtartatni a következő sorrendben:

1915. évi szeptember hó 27-én (Hétfőn) a nagyváradai illetőségű 1872. évi születésűek és az 1871. évi születésűek közül az A. kezdőbetűtől S.-ig bezárólag.

1915. évi szeptember 28-án (Kedden) a nagyváradai illetőségű 1871. évi születésűek Sz-től Z-ig az 1870. évi születésűek és az 1869. évi születésűek közül. A tól I-ig.

1915. évi szeptember hó 29-én (Szerdán) a nagyváradai illetőségű 1869. évi születésűek K-től Z-ig és az 1868. évi születésűek.

1915. szeptember 30-án (Csütörtökön) a nagyváradai illetőségű 1867. évi születésűek és az 1866. évi születésűek közül az A-tól K-ig bezárólag;

1915. évi október 1-én (Pénteken) a nagyváradai illetőségű 1866. évi születésűek L-től 7-ig és az 1865. évi születésűek.

1915. évi október 2-án (Szombaton) az idegen illetőségű 1872., 1871. évi születésűek és az 1870. évi születésűek A-tól C-ig;

1915. évi október 4-én (Hétfőn) az idegen illetőségű 1870. évi születésűek H-től Z-ig és az 1869. évi születésűek;

1915. évi október 5-én (Kedden) az idegen illetőségű 1868. és 1867. évi születésűek;

1915. évi október hó 6-án (Szerdán) az idegen illetőségű 1866. és 1865. évi születésűek, továbbá az eddigi népfelkelő bemutatató szemléiről bármely okból elmaradtak.

Felhívom ennél fogva az 1865—1872. évi születésű népfelkelésre kötelezetteknek, hogy a mindenkor reggel 8 órakor kezdődő bemutatató szemlén, tisztán és rendeztiszta öltözetben annál is inkább jelenjenek meg, mert a meg nem jelenők karhatalommal vezetettnek elő, s azonfelül az 1890. évi XXI. t. c. 4. § értelmében katonai büntető eljárás útján egy hónaptól két évig terjedhető börtönnel fognak büntettetni.

Azon körülményt, hogy az illető egyén a honvédségben, hadseregben milyen rangot viselt, a birtokában levő tiszti kinevezési okmánnyal, végelbocsátó levéllel esetleg népfelkelési igazolványi könyvvel stb. a szemle alkalmával igazolni tartozik.

Az egyévi önkéntesi karpaszomány viselésére vonatkozó igényt a népfelkelő bemutatató szemlén kell érvényesíteni. — Az igényt a szemlebizottság elé állás alkalmával élő szóval kell bejelenteni, s egyúttal a tudományos képzettséget igazoló tanulmányi bizonyítványt is fel kell mutatni.

A karpaszomány viselésére igénytel bir minden népfelkelő bemutatató szemlén fegyveres szolgálatra alkalmasnak talált 1865—1872. évi születésű népfelkelésre kötelezett egyén tekintet nélkül arra, hogy annak idején állott e már, és ha igen, mennyi ideig és mily minőségben katonai szolgálatban — aki igazolni tudja, hogy az egyévi önkéntességre jogosító tudományos képzettségnek birtokában van.

A megkívánt tudományos képzettséget birja az, aki akár 1912. évi XXX. t. c. végrehajtási utasításában felsorolt, akár pedig a régi véderőtörvények hatálya alatt jogosultságot nyújtott tanintézetek valamelyikét elvégezte, bármikor is szerzvéva meg a vonatkozó tanulmányi bizonyítványt.

Nagyvárad, 1915. szeptember hó 6.

Eleméry Ferenc,
katonai ügyi tanácsnok.

SCHMIEDT CIRKUSZ

a Nagypiac téren.

Minden este nagy előadás
elsőrangú világvárosi műsorral.

**Nemes fajlovak! Disz-
ruhák! Vad állatok!**

Minden szám egy sláger!

Jegyek elővételben a Hegedűs hírlap-
irodában. Telefon 1301. szám.

:: Bővebbet a falragaszokon. ::

15471—1915. szám.

Hirdetmény.

Az 1916. évre érvényes legtöbb állami adót
fizetők névjegyzékének összeállítása illetve ki-
gészítése céljából a városi adóhivatal által adó-
nemenként összeállított kimutatás az 1886. évi
XXI. t. c. 25. §-a értelmében f. év szeptem-
ber hó 10. től bezárólag 18. ig terjedő 8 napi
közzemlére a polgár-mesteri hivatalban kitétetik.

Erről az érdekelteket oly felhívással
értesítem, hogy a névjegyzék elleni felszól-
lásaikat a fentebb kiténtetett határidő
alatt szóval vagy írásban megtehetik.

Figyelmeztetem azokat az érdekelteket,
kik a fentebb hivatolt törvény 26. §-ában
foglalt kedvezményt (egyenes állami adójuk
kétszeres számításba vételét) igénybe venni
óhajtják, hogy az 1886. évi XXI. t. c. 27.
§-a értelmében az igazoló választmány ülésé-
nek (1915. évi szeptember 25. én) tartama
alatt szóval vagy írásban kérelmezzék és
jogosultságukat igazolják, mert ellenkező eset-
ben az adó kétszeres számításba vételének
kedvezményétől esnek.

Nagyvárad, 1915. szeptember 4.

Rimler Károly,
polgármester.

Nagyvárad város tanácsa katonai
ügyosztálya.

25720—1915. szám.

Hirdetmény.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter
urnak 98100—1915—VI. számú leirata
folytán közhírré teszem, hogy a hadügy-
miniszter urnak folyó hó 14-én 6783.
szám alatt kelt rendelete értelmében a
hadifoglyok kiadásának egyszerűsítése és
az eljárás gyorsítása céljából a hadi-
foglyoknak gazdasági munkára való en-
gélyezése iránti kérvényeket folyó évi
szeptember hó 1. től kezdve ugy a köz-
ségek mint a magánosoknak — tekin-
tet nélkül a kérelmezett hadifoglyok
számára közvellenül a pozsonyi I. számú
cs. és kir. katonai parancsnöksághoz kell
intézni.

Nagyvárad, 1915. szeptember 4.

ELEMÉRY FERENCZ
katonai ügyi tanácsnok.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivata-
lától.

19501—1915. szám.

Hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hi-
vatala mint I. ső fokú iparhatóság a Nagy-
méltóságú kereskedelemügyi miniszter Ur-
nak 50966—915 VI. D. sz. a kelt ren-
delete alapján közhírré teszi, hogy a hadi-
állapot tartama alatt az ország egész te-
rületén az ipari és kereskedelmi árusítás
és az elárusított cikkek házhoz szállítása
törvényes munkaszüneti napokon déli 12
óráig, a napi élelmészeti cikkek árusítása
pedig a tunyomólag ezek árusítására be-
rendezett üzletekkel ezenfelül este 6 órá-
tól kezdve ismét végezhető.

Az ipari és kereskedelmi árusítással
kapcsolatos irodai munka az árusításra
nézre megállapított időben végezhető.

Nagyvárad, 1915. augusztus 29.

Gerő,
r. főkapitány.

Nagyvárad város
VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

Ára olcsóbb lett, Wolfram és egyéb izod-
lámpák nagy raktára legolcsóbb áron a
közönség rendelkezésére áll. Telefon rende-
lésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egy óra éjjel ügyeletes szolgálat;

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-
tási és erőátviteli berendezé-
sek felszerelését.

Osztályok,

vilámpák

Állandóan nagy választékban kap-
hatók.

Villamos motorok

1/2 társulati minden nagyrészt.

Főszerező telefonja 55. sz.

Hirdetmény.

A. m. kir. miniszterelnök ur 6 Nagymé-
ltóságának 4341/M. III. res. számú körrende-
lete értelmében ezenel közhírré teszem, hogy
a Csonkított és Béna katonákat Gondozó bi-
zottság útján a m. kir. miniszterelnök ur utó-
kezelő gyógyintézeteket, mesterséges testré-
szeket előállító műhelyeket és rokkant isko-
lát szervezett a háboru folyamán sérülés
következtében keresetképeességükben szenvedett
katonák érdekében.

Az utókezelő gyógyintézetek célja, hogy
azoknak a hadisérülteknek egészsége, kik a
rendes kórházi kezelés után benn maradtak
sebészeti utókezeléssel, vagyis javító műté-
tekkel, gyógytornával és gyógyfürdőkkel hely-
reállítsák és újból keresetképesé tésesse-
nek. A mesterséges testrészeket előállító mű-
helyek célja, hogy azok a katonák, kik a há-
boruban szenvedett sebesülés következtében,
vagy katonai szolgálat alatt a háboruban
más módon valamelyik testrészüket elvesz-
tették, mesterséges testrészrel láttassanak el.
Az oktatási intézetek célja, hogy mindazok,
kiknek a háboru következtében beállott bé-
naságuk, vagy csonkaságuk folytán a polgári
életben eddigi foglalkozásuk mellett megél-
hetőségük biztosítva nincs, olyan pályára ké-
peztesse ki, vagy olyan kiképzést nyer-
jenek, mellyel testi fogyatkozásuk mellett is
keresetképesek maradnak.

Ujabbán a csonkult és béna katonák a
hadsereg kötelékéből való végleges elbocsájtá-
suk előtt utókezelő gyógyintézetekbe be-
utaltatnak, mesterséges testrészekkel (műlab,
munkára is alkalmas műkezek és hozzájuk
idomuló szerszámok stb. ellátatnak és a reá-
szoruló gyakorlati oktatásban részesítesse-
nek. A háboru kitörésétől kezdve jó ideig
azonban végleges elbocsájtások történtek utó-
kezelés, mesterséges testrészes adása és gya-
korlati oktatásban való részesítés nélkül is,
ugy a községeknek, mint az illető egyének-
nek nagy érdeke, hogy az utóbbi módon el-
bocsátottak is részesüljenek azokban a jóté-
ményekben, melyeket az utóbb megsérültek
élveznek.

Sokszor csekély fájdalommal egybekö-
tött, vagy éppen fájdalommentes javító se-
bészeti műtét, gyógytorna és gyógyfürdők
által a béna teljesen visszanyerheti illető
testrészének hasznavehetőségét, teljesen egész-
séges emberré válhat. — Műlab alkalmazá-
sával még az is mankó nélkül mehet és dol-
gozhat, kinek mindkét lábát levágták. — A
műkezellel s különösen az ehhez idomuló
szerszámokkal és eszközökkel, különösen a
mezőgazda, és az iparos, a legtöbb esetben
folytatói képes korábbi mesterségét. A rok-
kant iskolában elsősorban arra tanítják a
sérültet, hogy csonkasága és bennléta dacára
is képes legyen korábbi foglalkozását foly-
tatni, hogy ha pedig ez egyáltalában nem
lenne lehető, a sérültet megtanítják olyan új
foglalkozásra, melyet csonkasága és bennasága
dacára is üzni képes. Például azt a földmű-
vest, aki mindkét lábát tövében elvesztette,
megtanítják cipészésre, vagy szabóságra, stb.
Az ebben a háboruban megsérültek és a ka-
tonaság által már végleg elbocsátottak a
fenti jótéteményekben egészen ingyenesen
részesülhetnek, ha mielőbb jelentkeznek. A
háboru befejezte után jelentkezők már nem
lesznek figyelembe vehetők.

Felhívom tehát ezért a Nagyvárad város
területén tartózkodó a haderők kötelékéből
végleg elbocsátott csonkult és béna kato-
nákat, hogy orvosi utókezelésre, mesterséges
testrészes alkalmazásra, illetve rokkant isko-
laban való tanulásra az általam e célra kijé-
lölt szervnél: Nagyvárad város tiszti főorvosi
hivatalánál (Városház rendőrségi szárny)
saját érdekükben mielőbb jelentkezzenek.

Nagyvárad, 1915. augusztus 30.

Rimler Károly,
polgármester.